

بررسی رابطه بین ریختهای شخصیتی با ادراک بصری و حافظه کلامی دانشجویان

محسن بهرامی*، دکتر کاظم رسولزاده طباطبایی**، دکتر عباسعلی اللهیاری**

چکیده

پژوهش حاضر به ارتباط بین ریختهای شخصیتی با ادراک بصری و حافظه کلامی می‌پردازد. برای بررسی این موضوع ابتدا از بین دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس ۳۲۰ نفر انتخاب و آزمون ریختهای شخصیتی فرامینگهام و بورتتر روی آنها اجرا گردید و از بین آنها ۶۰ نفر براساس نمره بدست آورده در آزمون، انتخاب شدند. سپس به منظور بررسی ارتباط سرعت واکنش و دقت ریختها، تفاوت دقت در ادراک، تفاوت در سرعت و زمان واکنش و همچنین تفاوت میزان و نوع یادآوری کلمات در ریختهای شخصیتی A و B آزمونهای سنجش دقت پیرون، تست حافظه کلامی و آزمون زمان واکنش روی گروه نمونه اجرا گردید و نتایج بدست آمده با استفاده از شاخصهای آماری ضریب همبستگی پیرسن و آزمون Z و همچنین آزمون مجذور کای و t برای مقایسه میانگینهای دو گروه مستقل، تجزیه و تحلیل شدند. نتایج نشان می‌دهد که در مجموع افراد ریخت A با سرعت بیشتری به محرکها پاسخ می‌دهند، میزان کارایی آنان در آزمون دقت، دارای خطای بیشتری است و در آزمون حافظه نیز کلمات بیشتری را یادآوری می‌نمایند. ولی افراد ریخت B با سرعت کمتری به محرک پاسخ می‌دهند، دارای دقت بیشتر و خطای کمتری در آزمون دقت هستند و تعداد کلمات کمتری را یادآوری می‌نمایند. بنابراین می‌توان نتیجه‌گیری کرد که خصوصیات شخصیتی افراد در ادراک شناختی آنان تاثیر دارد و افراد دارای ریختهای شخصیتی گوناگون تفاوتی در ادراک و حافظه دارند.

کلید واژه‌ها: ریخت‌های شخصیتی، ادراک بصری، حافظه کلامی.

○ ○ ○

مقدمه

آگاهی از تفاوت‌های شخصیتی و فردی می‌تواند ما را در حل بسیاری از دشواریها یاری دهد. وقتی قبول کردیم که انسانها در تواناییهای ذاتی و اکتسابی تفاوت دارند در پی این نخواهیم بود که از همه، رفتارهای یکسانی انتظار داشته باشیم. ما می‌توانیم تفاوت‌های فردی را در همه زمینه‌هایی که به انسان مربوط می‌شود مورد مطالعه قرار دهیم مثلا می‌توانیم تفاوت‌های فردی را از نظر حافظه، سرعت واکنش، تیزبینی، هیجانی بودن، و سایر جنبه‌های رفتار بررسی کنیم. هر فرد با ویژگیهای خاص شخصیتی که متفاوت با دیگری است می‌تواند کنش مکانیزمهای ادراکی متفاوتی نیز داشته باشد.

انسان از لحاظ شخصیت به روشهای مختلفی ریخت‌بندی شده است و هر نظریه‌پردازی از یک زاویه انواع ریخت‌های شخصیت را تعیین کرده است. یکی از این طبقه‌بندیها تقسیم افراد به دو ریخت A و B می‌باشد. افرادی که در ریخت A قرار می‌گیرند بی‌نهایت اهل رقابت و پیشرفتند، به فوریت‌های زمانی حساسیت دارند، آرامیدن برایشان دشوار است و نمی‌توانند آرام بنشینند و کاری نکنند و به نظر می‌رسد در ادراک، عجلولانه عمل نمایند و زمان کمتری صرف کنند. افراد ریخت B کسانی هستند که ویژگیهای ریخت A را از خود نشان نمی‌دهند. این گونه افراد بدون احساس گناه می‌آرامند و بدون احساس ناآرامی کار می‌کنند، حساسیت به فوریت‌های زمانی و ناشکیباییهای همراه آن، در آنها دیده نمی‌شود. خشم و خصومت به آسانی در آنها برانگیخته نمی‌شود و به نظر می‌رسد در ادراک پدیده‌ها به آرامی عمل نموده و زمان بیشتری را نسبت به ریخت A صرف می‌نمایند. (کاسیدی، ۱۹۹۹)

در بررسی ابعاد فیزیولوژیکی ریخت A اکثر پژوهشها بر مبنای این فرض ساده بنا شده‌اند که افراد ریخت A بر اساس واکنش بیشتر دستگاه سمپاتیک مشخص می‌شوند (جانیس ۱۹۸۸ به نقل از آزاد فلاح ۱۳۷۳). نتیجه چنین فرضی این است که چنین مشخصه‌های رفتاری در ریخت A منعکس کننده واکنش بیش از اندازه سلسله اعصاب خود مختار است و از این جهت این فرض را می‌توان داشت که در کارها این ریخت، شتاب بیشتری از خود نشان دهند.

پژوهش حاضر نیز قصد بررسی تفاوت‌های ادراکی افراد ریخت A و B را دارد و علاوه بر بررسی ادراک در ریخت‌های شخصیتی A و B، این پژوهش به دنبال بررسی تفاوت‌های حافظه در این دو ریخت شخصیتی می‌باشد. شناخت و پی‌بردن به تفاوت‌های فردی بدون بررسی مکانیزم

شناختی غیر ممکن است. ادراک و حافظه متأثر از عوامل گوناگونی می‌باشد و تحقیقات متعدد در این زمینه نشان دهنده این تاثیر است. یکی از عوامل تاثیرگذار در ادراک و حافظه شخصیت می‌باشد. آیزنک در پژوهشی افراد را در دو گروه برون‌گرا و درون‌گرا تقسیم نمود و با چندین پژوهش بر روی آنها، تاثیر درون‌گرایی و برون‌گرایی را در ادراک نشان داد. به نظر می‌رسد درون‌گراها آستانه متوسط پایینی برای دیدن، شنیدن و درد دارند به علاوه درون‌گراها در تکالیفی که نیازمند نگهداری توجه یا هشیاری باشد، بهتر عمل می‌نمایند (هاس^۲، استلهاک^۳، گرانب^۴، ۱۹۸۰؛ به نقل از کورن ۱۹۹۴). ترستن^۵ با ۵۹ آزمایش روی ۱۷۰ آزمودنی نقش شخصیت آزمودنیها را در مکانیزمهای ادراکی نشان داده است. به نظر او تفاوت‌های ادراکی به آن دسته از عوامل شخصیتی بستگی دارد که حول یک محور دور می‌زند. پژوهشهای ویتکن^۶ و همکاران نیز رابطه ادراک و شخصیت را به خوبی نشان می‌دهد (ایروانی و خدایپناهی ۱۳۷۱).

هامفریز، کارور و نیومن (۱۹۸۳)، در پژوهشی در مورد حافظه، اختلاف دو ریخت A و B در توجه را نشان دادند که این تفاوت موجب تفاوت در کدبندی می‌شود. در یک آزمون حافظه شخصیتی، آزمودنیهای ریخت A مطمئن‌تر از ریخت B عمل نمودند. براساس نشانه‌های مشاهده شده به نظر می‌رسد پردازش اطلاعات در ریخت‌های A و B با یکدیگر متفاوت باشد. وِسنسکا (۱۹۷۶)، در پژوهشی که تفاوت‌های ادراک و حافظه بر روی دو ریخت درون‌گرا و برون‌گرا را بررسی می‌کرد، نشان داد که، درون‌گراها در یادآوری بالاتر ارزیابی شدند و تحلیل عوامل این تحقیق نشان داد، درون‌گراها در یادآوری مواد تصویری دارای عملکرد بهتری نسبت به مواد کلامی بودند.

در راستای این تحقیقات، پژوهش حاضر قصد بررسی تاثیر ریخت‌های شخصیتی A و B روی حافظه و ادراک را دارد و به دنبال تعیین این ویژگیها در دو ریخت می‌باشد و در پی پاسخ به این سؤالات است که:

- آیا ادراک بصری^۸ و حافظه کلامی^۹ متأثر از ویژگیهای شخصیتی است؟
- آیا افراد دارای ریخت B برای ادراک، زمان بیشتری صرف می‌کنند؟
- آیا میزان دقت تصویر ادراک شده در ریخت B بیشتر از ریخت A است؟
- آیا تعداد کلمات به خاطر سپرده شده و همچنین محتوای کلمات در ریخت A و B فرق می‌کند؟

روش

طرح حاضر از نوع پژوهش‌های علی - مقایسه‌ای بوده و محقق ریختهای شخصیتی را شناسایی نموده و آزمونها را در مورد آنها اجرا نمود. جامعه آماری مورد مطالعه دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس بودند که در دامنه سنی ۲۰ تا ۳۰ سال قرار داشتند. تعداد کل جامعه آماری ۱۹۶۰ نفر بود که از این جامعه آماری تعداد ۳۲۰ نفر به روش تصادفی انتخاب و پرسشنامه بررسی خصوصیات شخصیتی^{۱۰} روی آنها اجرا گردید. در مرحله بعد از این تعداد، ۶۰ نفر که بالاترین و کمترین نمره را در آزمون دریافت کردند، انتخاب شدند و در دو گروه جای گرفتند. نمرات بالا معرف ریخت A و نمرات پایین معرف ریخت B بود. این گروه نمونه اصلی آزمایش را تشکیل دادند.

ابزار پژوهش

آزمون فرامینگهام^{۱۱} و بورتتر^{۱۲}: این مقیاس ترکیبی از ۱۰ ماده مقیاس فرامینگهام و ۶ ماده مقیاس بورتتر می‌باشد. لیختن اشتاین^{۱۳} و دیگران (۱۹۸۶) به نقل از آزاد فلاح، (۱۳۷۳)؛ در مطالعه خود در مورد اعتبار^{۱۴} این تست ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۲ را گزارش کرده‌اند. تست حافظه کلامی: به منظور بررسی حافظه کلامی، اسلایدی تهیه شد که دارای ۲۰ کلمه بود که این کلمات شامل دو گروه کلمه می‌شد، یک گروه کلمات آرامش دهنده و کمتر برانگیزاننده که بیشتر با خصوصیات ریخت B موافق بوده و دسته دیگر برانگیزاننده و تحریک‌کننده که با ویژگی‌های ریخت A هماهنگ بود. به منظور بررسی روایی^{۱۵} این کلمات از نظر پنج متخصص روانشناس استفاده شد. دستگاه تاکستوسکوپ^{۱۶}: برای سنجش میزان یادآوری کلمات از دستگاه تاکستوسکوپ استفاده شد. بوسیله این دستگاه می‌توان محرکهای دیداری اعم از کلامی و غیرکلامی را در مدت کوتاهی نمایش داد. دستگاه سنجش زمان واکنش^{۱۷}: با استفاده از این دستگاه، زمان و سرعت واکنش پاسخ آزمودنی به محرک بصری سنجیده می‌شود. از طریق این دستگاه نورهایی به رنگهای مختلف ارائه می‌شود و آزمودنی باید بلافاصله به آنها پاسخ دهد. آزمون پیرون^{۱۸}: با کاربرد این آزمون میزان کارایی و دقت آزمودنی‌ها بررسی شد. این آزمون

دارای ۶ مرحله می‌باشد و آزمودنی باید مطابق با الگوی داده شده در بالای صفحه اشکال مشابه با آن را خط بزند.

شرایط آزمایش

۱- شیوه اجرای آزمایش حافظه کلامی: در این آزمایش از آزمودنی خواسته می‌شود که ۲۰ کلمه ارائه شده توسط دستگاه تاقیتوسکوپ را یادآوری نموده و بلافاصله روی کاغذ بنویسد. این ۲۰ کلمه روی یک اسلاید آورده شده بود و بطور یکجا نمایش داده می‌شد. تعداد ارائه ۲۵ بار بود و زمان ارائه ۱/۰ ثانیه و فاصله زمانی بین هر بار ارائه ۱ ثانیه بود.

۲- آزمایش سرعت واکنش به محرک: برای آزمایش زمان پاسخ به محرک دیداری از آزمودنی‌ها خواسته شد که به نورهای (قرمز و سبز) ارائه شده توسط دستگاه زمان واکنش، با فشار دادن کلیدهای مربوط به هر نور پاسخ دهند. زمان پاسخ دهی به این محرکها توسط دستگاه ثبت می‌شد. در این آزمایش ۵۰ بار محرک نوری ارائه شد. که هر قدر آزمودنی زمان کمتری را برای پاسخ دادن صرف کند، نشان دهنده این است که نورها را سریعتر ادراک نموده است.

۳- آزمون دقت و خطزنی پیرون: برای سنجش میزان دقت در ادراک آزمودنی‌ها و بررسی تفاوت آن در دو ریخت A و B، در این آزمون، از افراد خواسته شد که به خطزنی اشکال مشابه الگو پیرازند. در اینجا تعداد اشکال صحیح و غلط، برای هر آزمودنی ثبت می‌شد.

نتایج

به منظور بررسی ارتباط بین سرعت واکنش و ریخت شخصیتی از ضریب همبستگی پیرسن و برای بررسی معنی‌دار بودن ضرایب از آزمون Z استفاده شده است. نتایج مربوط به این آزمودنیها در جدول ۱ ارائه شده‌اند.

جدول ۱- ضریب همبستگی پیرسن در مورد رابطه بین زمان واکنش و میزان دقت در کل افراد

شاخصها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
نوع آزمون	۶۰	۳۷/۱۷	۵/۹۸	۰/۲۴	۰/۰۲۲
		زمان واکنش	۳۲۲/۸۶		

همانطور که جدول ۱ نشان می‌دهد بین سرعت واکنش و میزان دقت در کل آزمودنی‌ها، همبستگی معنی‌دار (رابطه مثبت) وجود دارد. میزان همبستگی بین این دو متغیر در دو ریخت شخصیتی A و B در جدولهای ۲ و ۳ ارائه شده است.

جدول ۲- همبستگی رابطه زمان واکنش و میزان دقت در افراد ریخت A

نوع آزمون	شاخصها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
زمان واکنش	میزان دقت	۳۰	۳۵/۲۱۶	۵/۱۲	۰/۳۲۷	۰/۰۳۹
			۳۱۹/۲۸	۵۰/۴۹		

جدول ۳- همبستگی رابطه بین زمان واکنش و میزان دقت در افراد ریخت B

نوع آزمون	شاخصها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
زمان واکنش	میزان دقت	۳۰	۳۷/۵۲	۶/۶۱	۰/۱۴۹	۰/۲۱
			۳۲۶/۴۵	۴۵/۶۱		

همانطور که جدولهای ۲ و ۳ نشان می‌دهند بین میزان دقت و سرعت واکنش در هر دو ریخت شخصیتی همبستگی وجود دارد ولی فقط در ریخت A این همبستگی معنی‌دار است. به این معنی که هرچه سرعت واکنش افزایش می‌یابد میزان دقت آزمودنی‌ها کاهش می‌یابد. در ریخت B همبستگی بدست آمده بین زمان واکنش و میزان دقت معنی‌دار نمی‌باشد. با توجه به نتایج فوق، برای بررسی معناداری تفاوت در همبستگی‌های بدست آمده بین ریخت شخصیتی و سرعت واکنش در دو ریخت، از آزمون تفاوت معنی‌داری Z استفاده شد. با ملاحظه جدول ۴ مشخص می‌شود که تفاوت بین همبستگی‌ها معنی‌دار می‌باشد.

جدول ۴- آزمون معنی‌داری Z

ریخت‌ها	شاخصها	R	Xob	Xcr	سطح معنی داری
A	B	۰/۳۲۷	۱/۸۱	۱/۶۹	۰/۰۵
		۰/۱۴۹			

به منظور بررسی تفاوت‌های دو ریخت در سرعت واکنش می‌توان از آزمون میانه استفاده کرد که به این منظور ابتدا میانه مشترک کل گروه محاسبه شد و سپس معنی‌داری تفاوت دو ریخت در سرعت پاسخ به محرک بررسی می‌شود. با کاربرد آزمون مجذورکای (جدول ۵) مشخص گردید که بین این دو ریخت از لحاظ سرعت واکنش تفاوت معنی‌دار وجود ندارد.

جدول ۵- آزمون میانه رابطه بین سرعت واکنش و ریخت شخصیتی

Xcr	Xob	جمع	B	A	شاخصها
					ریخت‌ها
۳/۸۴۱	۱/۶۶	۲۹	۱۷	۱۲	بالا تراز میانه مشترک
		۳۱	۱۳	۱۸	پایین تراز میانه مشترک
		۶۰	۳۰	جمع	

علاوه بر آزمون مجذورکای از آزمون T گروه‌های مستقل نیز استفاده شده که نتایج آن در جدول ۶ آمده است.

جدول ۶- آزمون T تفاوت بین میانگینها

سطح معنی‌داری	T	انحراف معیار	میانگینها	شاخصها
				ریخت‌ها
۰/۰۶۸	-۱/۵۱	۵/۱۲	۳۵/۲	A
		۶/۶۱	۳۷/۵۲	B

همانطور که جدول ۶ نشان می‌دهد سرعت واکنش در دو ریخت A و B تفاوت معنی‌داری با یکدیگر ندارند.

به منظور بررسی تفاوت‌های دو گروه در میزان دقت، این مسئله از طریق میزان خطای آزمودنی‌ها در آزمون پیرون بررسی شده و آزمون T برای بررسی تفاوت در میانگین بکاربرده شد (جدول ۷).

جدول ۷- آزمون T تفاوت میانگینهای دو ریخت شخصیت در میزان خطا

سطح معنی داری	T	انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخصها ریخت‌ها
۰/۰۱	۳/۰۴	۳/۵۶	۳/۵۳	۳۰	A
		۲/۵۲	۱/۱۰	۳۰	B
		۳/۳۰	۲/۳۱	۶۰	کل

با توجه به آزمون بکار برده شده، مشخص گردید که بین دو ریخت از لحاظ میزان خطا تفاوت معنی دار وجود دارد و افراد ریخت B نسبت به افراد ریخت A میزان خطای کمتر و در نتیجه دقت بیشتری داشته‌اند.

به منظور بررسی تفاوت دو ریخت شخصیتی در میزان کلمات یادآوری شده و نوع کلمات به خاطر آورده به ترتیب، از آزمون T و آزمون مجذور کای استفاده می‌شود (جدول‌های ۸ و ۹).

جدول ۸- آزمون T تفاوت میانگین تعداد کلمات به یاد آورده برای هر ریخت

سطح معنی داری	T	انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخصها ریخت‌ها
۰/۰۰۱	۴/۸۲	۱/۶۳	۹/۵۳	۳۰	A
		۱/۵۳	۷/۵۳	۳۰	B
		۱/۸۵	۸/۵۵	۶۰	کل

با توجه به نتایج بدست آمده مشخص می‌شود که تفاوت معنی داری بین ریخت A و B از لحاظ تعداد کلمات یادآوری شده، وجود دارد و ریخت A کلمات بیشتری را یادآوری نموده است.

در مورد ارتباط بین نوع کلمات و ریخت شخصیتی میزان نوع کلمات یادآوری شده برای هر ریخت، بررسی شده و نتایج مندرج در جدول ۹ بدست آمد. این جدول نشان می‌دهد که هیچ‌گونه رابطه معنی داری بین نوع کلمه یادآوری شده و ریخت شخصیتی A و B وجود ندارد.

جدول ۹- آزمون X میزان نوع کلمات یادآوری شده برای هر ریخت

X ^{cr}	X ^{ob}	شاخصها	
		کلمات ریخت A	کلمات ریخت B
۳/۸۴۱	۰/۲۶	۱۳۵	۱۰۶
		۱۴۳	۱۲۳

بحث و نتیجه گیری

● افراد دارای ریختهای شخصیتی، گوناگون می‌باشند و از آنجا که الگوهای رفتاری گوناگونی دارند، دارای پردازشهای شناختی متفاوتی نیز می‌باشند و ممکن است فرآیندهای شناختی نظیر حافظه و ادراک در این افراد به گونه‌ای متفاوت رخ دهد. با بررسی و تحلیل نتایج و محاسبه ضریب همبستگی پیرسن نشان داده شد که ضریب همبستگی در رابطه بین زمان واکنش و میزان دقت ریخت A معنی‌دار می‌باشد. این ضریب همبستگی نشان می‌دهد، هرچه در ریخت A سرعت واکنش بالا بوده میزان دقت کمتر شده است. در واقع افراد ریخت A کوشش مداوم دارند تا در کمترین زمان بیشتر پیشرفت نمایند (برانسن ۱۹۸۳)، و این امر موجب بروز اختلال در دقت و کارایی آنها شده و میزان دقت را در آنها پایین می‌آورد. همانطور که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود همبستگی در رابطه بین زمان واکنش و میزان دقت در افراد ریخت B معنی‌دار نیست و نشان می‌دهد که بین زمان واکنش و میزان دقت در افراد این ریخت رابطه‌ای وجود ندارد. در واقع همانطور که از این نتیجه استنباط می‌شود بالا یا پایین بودن سرعت واکنش در ادراک هر فرد میزان کارایی و دقت او را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد. با انجام آزمون Z تفاوت معنی‌دار ضریب همبستگی، ملاحظه شد که در ریخت A و B عملکرد متفاوتی در ارتباط با سرعت واکنش وجود دارد. این نتایج با یافته‌های هامفریز، کارور و نیومن (۱۹۸۳)، در مورد تفاوت‌های پردازش اطلاعات در دو ریخت A و B مطابقت دارد.

● از آنجاییکه خصوصیات شخصیتی افراد ریخت A اقتضا می‌کند که بیشترین پیشرفت را در کمترین زمان کسب نمایند لذا این افراد سعی می‌کنند، با سرعت بیشتر و دقت کمتر به کارایی بالاتر دست یابند. بنابراین در آزمون واکنش حداکثر تلاش خود را به عمل می‌آورند که با حداکثر سرعت واکنش نشان دهند، اما همراه با تلاش برای سرعت بیشتر میزان دقت آنها کاهش می‌یابد و مقدار خطا افزایش خواهد یافت. بنابراین عملکرد افراد ریخت A ممکن است از لحاظ کمی در مقایسه با افراد ریخت B بالاتر باشد ولی از لحاظ کیفی به دلیل خطای زیادی که دارند در

سطوح پایین تری قرار دارند.

● در بررسی سرعت واکنش در افراد ریخت A و B مشخص گردید که مجذور کای بدست آمده برای داده‌های سرعت واکنش معنی دار نیست. این نتیجه نشان می‌دهد که با وجود اینکه افراد ریخت A در کارها عجولانه عمل می‌نمایند و به فوریت‌های زمانی اهمیت می‌دهند، در سرعت ادراک با افراد ریخت B تفاوتی معنی دار نداشته‌اند. این نتایج با یافته‌های رستینگ (۱۹۹۹)، در زمینه تأثیر حالت‌های هیجانی و یا صفات شخصیتی بر فرآیندهای شناختی در مورد سرعت ادراک مطابقتی ندارد.

● زمان واکنش یک اندازه زمانی از شروع یک علامت ارائه شده و غیرمنتظره تا شروع پاسخ به آن می‌باشد یکی از مهمترین دلایل کاربرد زمان واکنش بررسی زمانی است که یک پردازش ذهنی به خود اختصاص می‌دهد (پردازش محرکها، تصمیم‌گیری و انتقال برنامه‌ها). در این مورد زمان واکنش به دنبال مطالعه فهم انواع پردازش ذهنی است که به حرکت منتهی می‌شود (اشمیت و لی ۱۹۹۹). آنچه ممکن است در تسریع پاسخ مؤثر باشد برانگیختگی است که در ریخت A وجود دارد که با برانگیختگی دستگاه سمپاتیک روی می‌دهد. نبودن تفاوت معنی دار در این پژوهش، ممکن است ناشی از نبودن موقعیتی رقابتی و تنیدگی‌زا باشد که این مسأله عدم تسریع در پاسخ افراد ریخت A را به دنبال داشته است.

● بررسی وضعیت دقت در دو ریخت A و B با توجه به اینکه افراد ریخت B الگوی رفتاری آرام و بدون شتاب دارند و در کارها شکیبانه عمل می‌نمایند نشان می‌دهد که، از لحاظ میزان خطا در آزمون پیرون، دو ریخت تفاوت معنی دار نداشته‌اند. این نتایج با یافته‌های رستینگ (۱۹۹۹)، در مورد تأثیر صفات شخصیتی و هیجان روی فرآیندهای شناختی در مورد دقت مطابقت داشته است.

● همانطور که در بحث ویژگی‌های ریخت A مطرح شد افراد دارای این ریخت تمایل به پیشرفت بیشتر دارند. لذا در آزمون دقت که محدودیت‌های زمانی وجود دارد و با توجه به شرایط آزمون در نتیجه فشار ناشی از موقعیت موجب می‌شود که افراد این ریخت با یک موقعیت تنیدگی‌زا مواجه شوند که این مسئله موجب کاهش در کارایی و دقت آنها شده و در نتیجه میزان خطای این افراد را افزایش داده است.

افراد ریخت B تمایل بیشتری دارند تا به محرکات به صورت آرام پاسخ دهند و همچنین کمتر چالش طلب و رقابتی هستند (استروب و همکاران ۱۹۸۳). لذا در آزمون دقت نیز چنین

وضعیتی را حفظ کرده و با آرامش پاسخ دادند.

● به منظور بررسی میزان و نوع کلمات یادآوری شده در دو ریخت شخصیتی، تفاوت یادآوری تعداد کلمات با استفاده از آزمون T در دو ریخت بررسی شده و نشان داد، افراد ریخت A تعداد کلمات بیشتری را یادآوری نموده‌اند زیرا که افراد ریخت A نسبت به ریخت B توجه بیشتری به اطلاعات مرکزی محیط می‌نمایند و به طور فعال می‌توانند به رویدادهای محیطی که ممکن است از توجه دقیقتر بر روی تکلیف منحرفشان کند، کمتر توجه می‌کنند و این مورد در افراد ریخت B کمتر دیده می‌شود (ماتئوس و برانسن ۱۹۷۹)، و این مسأله موجب می‌شود که افراد ریخت A در آزمون حافظه کلمات توجه بیشتری نموده و کلمات بیشتری را نسبت به افراد ریخت B یادآوری نمایند. در مورد نوع کلمات یادآوری شده، در واقع ریخت شخصیتی در یادآوری نوع کلمات تأثیر نداشته است.

● در یک نگاه کلی به نتایج بدست آمده از پژوهش حاضر می‌توان تأثیر خصوصیات شخصیتی افراد را بر فرآیندهای ادراکی و شناختی تایید نمود. همانطور که در بحث شخصیت تفاوت‌های عمده و اساسی را برای دو ریخت شخصیت A و B مطرح کرده‌اند، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که این افراد در بعضی از ابعاد ادراکی و شناختی نیز تفاوت‌هایی با هم دارند. در مجموع افراد ریخت A بدلیل خصوصیات که دارند با سرعت بیشتری به محرک پاسخ می‌دهند، میزان کارایی آنان در آزمون دقت پایین و بالاخص خطا بیشتر است. در آزمون حافظه به دلیل اضطراب و عجله‌ای که به خرج می‌دهند کلمات بیشتری را یادآوری می‌نمایند و افراد ریخت B به رغم اینکه در زمان واکنش به سرعت افراد ریخت A نیستند ولی با دقت و آرامش بیشتری به محرکات پاسخ می‌دهند، میزان دقت بالایی داشته و به دلیل کاهش معنی‌دار خطای آنها، از کارایی بالاتری در آزمون دقت برخوردارند و به دلیل دقت روی کلمات، تعداد کلمات کمتری را به خاطر آورده و یادآوری می‌نمایند. در مجموع می‌توان چنین نتیجه گرفت که افراد ریخت A عملکرد بالاتر ولی خطای بیشتری دارند و افراد ریخت B عملکرد کمتر ولی دقت بیشتری دارند.

○ ○ ○

یادداشت‌ها

- 1- Extravert
- 3- Hass, H.
- 5- Gronb, L.

- 2- Introvert
- 4- Stelhak, A.
- 6- Thurston, L. L.

7- Witkin, H. A.	8- Visual perception
9- Verbal memory	10- Personality Charecteristics Inventory
11- Framingham	12- Burtner
13- Lichtenstein, P.	14- Reliability
15- Validity	16- Tachistoscope
17- Reaction time	18- Peeron Test

منابع:

- آزاد فلاح، پرویز؛ (۱۳۷۳)؛ اثر موفقیت و شکست روی تغییرات فشارخون برحسب میزان هیجان خواهی در افراد ریخت A؛ پایان نامه کارشناسی ارشد؛ دانشگاه تربیت مدرس؛ تهران
- ایروانی، محمود؛ محمد کریم خداپناهی؛ (۱۳۷۶)؛ روانشناسی احساس و ادراک؛ انتشارات سمت. تهران.

Brunson, B. I. (1982). Social Cues of Approval: reactions and perception of the type A individual; Paper Presented at the Annual of Convention of the Rocky Mounion ;April 28-May1, APA, N, M.

Cassidy, T. (1999). Stress, cognition and health; London, Routledge

Coren, S. (1994). Senseation and perception ;froth Worth NewYork.

Humphries, Ch. ; Carver, Ch.S. & Neumann, P. G. (1993). Cognitive Characteristics of the Type A Coronery-Prone Behavior Pattern; Journal of Personality and Social Psychology; Vol. 44(1), 177-187.

Matthews, K. A. & Brunson, B. I. (1979). Allocation of attention and The type A coronery-prone behavior pattern; Journal of Personality and Social Psychology; Vol. 37, No.11, 2081-2090.

Rusting, L. Ch. (1999). Interactive effects of personality and mood on emotion congruent memory and Judgment; No.5, Vol. 77, p. 1037.

Schmidt, R. A. & Lee, D. (1999). Motor learning: A behavioral emphasis; NewYork: Human Kinrthics.

Strub, M. J. ; Turner, C. W. ; Patric, S. & Perillo, R. (1983). Type A and Type B Attentional Responses to Easthetic Stimuli, Journal of Personality and Social Psychology; Dec, 45(6).1369-1370.

Wosinska, W. M. (1976). The relation between personality and memory in the light of Eyesenck's Extraversion-Introversion Theory Polish Psychological Bulletin; Vol. 7(2) 137-145.

